

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

Yttrande över betänkandet Rättssäkerhetens pris (SOU 2025:111)

Ju2025/02525

Attunda tingsrätt lämnar här sina synpunkter på utredningens förslag. I den mån något förslag inte kommenteras har tingsrätten inga synpunkter att lämna utifrån de intressen tingsrätten bevakar.

Modernare regler om ersättning för tidsspillan (avsnitt 6.3)

Tingsrätten avstyrker förslaget. Även om en legaldefinition kan ha ett visst signalvärde råder i dag ingen osäkerhet i rättstillämpningen om vilken typ av tid som berättigar till ersättning. Tingsrätten bedömer därför inte att förslaget skulle bidra till en bättre kostnadskontroll.

En differentierad timkostnadsnorm (avsnitt 6.4)

Tingsrätten avstyrker förslaget. Det kan ifrågasättas om den schematisering mellan advokater och andra jurister som förslaget bygger på alltid är ändamålsenligt för en differentierad timkostnadsnorm. Det kan även ifrågasättas om en differentierad norm skulle medföra minskade kostnader för det allmänna med tanke på den ökade administrativa bördan för de myndigheter som ska pröva anspråken.

En utvidgad brottmålstaxa (avsnitt 6.5)

Tingsrätten tillstyrker förslaget.

En digital hantering av kostnadsräkningar (avsnitt 6.6)

Tingsrätten tillstyrker förslaget.

Innehållet i kostnadsräkningar (avsnitt 6.7.1)

Tingsrätten tillstyrker utredningens förslag om att en arbetsredogörelse ska innehålla uppgifter om tidsåtgången per dag för varje åtgärd som inte är rutinmässig och uppgift om den tid som sammanlagt har lagts ned per dag på uppdraget. Ett sådant krav skulle tveklöst underlätta en noggrann kostnadskontroll.

Tingsrätten avstyrker dock förslaget om att kostnadsräkningen ska innehålla uppgift om varför arbete med något uppdrag eller annan uppgift inte har kunnat utföras under den tid för vilken ersättning begärs. Tingsrätten anser inte att förslaget skulle bidra till en bättre kostnadskontroll. Domstolen bör kunna förlita sig på att ett rättsligt biträde, när denne begär ersättning för tidspillan, inte har kunnat arbeta eller utföra någon annan uppgift under den tiden som begäran avser. Att ett rättsligt biträde ska lämna en motivering för varje enskilt fall framstår som tids- och resurskrävande för såväl det rättsliga biträdet som för domstolen.

Tingsrätten avstyrker även förslaget om att det av kostnadsräkningen ska framgå vem som utfört arbetet. Tingsrätten ställer sig tveksam till att förslaget skulle bidra till en bättre kostnadskontroll. Även i detta hänseende bör domstolen kunna förlita sig på att det rättsliga biträde som begär ersättning också är den som i huvudregel har utfört arbetet.

Bör utlägg styrkas genom verifikationer? (avsnitt 6.7.2)

Tingsrätten delar utredningens bedömning.

Tidpunkten för att framställa ersättningsanspråk i brottmål (avsnitt 6.8)

Tingsrätten delar utredningens bedömning.

Bör rättens ersättningsbeslut särskiljas från domen? (avsnitt 6.9)

Tingsrätten delar utredningens bedömning.

Extern kontroll av ersättningsanspråk i brottmål (avsnitt 6.10)

Tingsrätten delar utredningens bedömning.

Vem ska besluta om förordnande av offentlig försvarare? (avsnitt 6.11.1)

Tingsrätten avstyrker förslaget. Utredningen har inte kunnat hitta något belägg för att onödiga förordnanden är vanligt förekommande eller att sådana förordnanden skulle bero på att förordnandebesluten

fattas av andra domstolsanställda än domare. Även med nuvarande ordning säkerställer tingsrätten att det är anställda med rätt kompetens som hanterar frågor om offentliga försvarare. Den föreslagna delegationsbegränsningen skulle öka den administrativa bördan för tingsrätten och medföra kostnader.

Förundersökningsledares anmälan om försvarare och målsägandebitråde (avsnitt 6.11.2)

Tingsrätten avstyrker förslaget. De anmälningar som görs av åklagare och poliser innehåller i stor utsträckning den information som rätten behöver för att ta ställning till om en försvarare eller ett målsägandebitråde ska förordnas.

Tingsrätten vill dock lyfta att det vore önskvärt med en reglering om att en ansökan om juridiskt biträde enligt 32 a § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare ska innehålla uppgift om grunden för utredningen enligt 31 § samma lag, eftersom det har betydelse för prövningen av ansökan om biträde.

Bör möjligheten till substitution begränsas? (avsnitt 6.12.1)

Tingsrätten instämmer i utredningens bedömning.

Tingsrätten vill dock lyfta frågan om möjligheten för särskilda företrädare för barn att sätta någon annan i sitt ställe vid huvudförhandling. Det finns enligt lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn inte någon möjlighet att tillfälligt sätta någon annan i sitt ställe. I tidigare lagstiftningsärenden har detta inte ansetts lämpligt (se prop. 1998/99:133). Det har främst då hänvisats till de betydande krav som ställs på uppdraget och barnets särskilda intresse av förtroende och kontinuitet. Tingsrätten anser dock att dessa saknar bärkraft vid en huvudförhandling där barnet inte närvarar. Nuvarande ordning försvårar tingsrättens planering av huvudförhandlingar i betydande mån. Det förekommer att särskilda företrädare för barn tvingas begära sitt entledigande eftersom de inte kan närvara vid en huvudförhandling. Att utse en ny särskild företrädare medför merarbete för domstolen och kostnader för det allmänna.

Att låta särskilda företrädare för barn sätta annan i sitt ställe vid huvudförhandling skulle därför vara ett sätt att hålla nere kostnaderna.

Substitution under förundersökning (avsnitt 6.12.2)

Tingsrätten avstyrker förslaget. Advokatsamfundets styrelse har i ett ställningstagande om god advokatsed vid substitution den 29 januari 2026 kommit till samma slutsats som utredningen. Eftersom

möjligheten till substitution under förundersökningen därmed redan följer av advokatetiska regler saknas behov av den föreslagna lagregleringen.

Möjligheten för Justitiekanslern att överklaga vissa beslut (avsnitt 6.13)

Tingsrätten tillstyrker förslaget.

Juridiskt biträde för unga lagöverträdare (avsnitt 6.15.2)

Tingsrätten tillstyrker förslaget.

Rättens domförhet i ersättningsfrågor (avsnitt 7.5.2)

Tingsrätten tillstyrker förslaget. Bestämmelserna bör dock utformas på ett annat sätt. De föreslagna lydelsena klargör inte om rätten ska eller får besluta i de aktuella frågorna utan nämndemän. Det behöver framgå tydligt i lagtext att nämndemän inte ska ingå i rätten vid prövningen.

Skärpta behörighetskrav för offentliga försvarare (avsnitt 8.5.1)

Tingsrätten avstyrker förslaget. Motsvarande behörighetskrav följer redan av det advokatetiska regelverket, vilket bör vara fullt tillräckligt. Det saknas därför behov av den föreslagna lagregleringen.

Rätten att biträda åtalet (avsnitt 9.5.1)

Tingsrätten tillstyrker förslaget.

Målsägandens rätt att ställa frågor (avsnitt 9.5.3)

Tingsrätten avstyrker förslaget. Det är enligt tingsrättens mening närmast självklart att en målsägande ska få ställa frågor som har betydelse för hans eller hennes enskilda anspråk. Den föreslagna regleringen kan tolkas som en begränsning för målsäganden att ställa frågor. Någon sådan begränsning bör inte ske.

Rätten till målsägandebiträde för äldre personer (avsnitt 10.6.3)

Tingsrätten avstyrker förslaget. Dagens regelverk ger redan rätten goda möjligheter att kunna göra en nyanserad behovsprövning i varje enskilt fall. Att särskilt peka ut vissa grupper kan i stället framstå som att andra grupper inte ska ha motsvarande rätt till målsägandebiträde.

En utökad skyldighet för förundersökningsledare att omedelbart göra en anmälan om målsägandebiträde (avsnitt 10.6.4)

Tingsrätten avstyrker förslaget. En omedelbar anmälan innebär en risk för bristfälligt underlag, vilket försvårar domstolens bedömning av behovet av biträde. Det kan i sin tur leda till att antalet avslagsbeslut ökar. Det kan därmed finnas en viss risk för att fler tidiga anmälningar leder till en ökad arbetsbörda för undersökningsledare och domstolar utan någon mot svarande nytta för målsägande. Tingsrätten är vidare av uppfattningen att förundersökningsledare redan gör anmälningar om målsägandebiträde med den skyndsamhet som ärendet kräver.

Särskilda ersättningsregler för vissa offentliganställda (avsnitt 11.5.4)

Tingsrätten tillstyrker förslaget.

Det allmännas kostnadsansvar i domstolsärenden (avsnitt 12.7.7)

Tingsrätten tillstyrker förslaget.

Detta yttrande har beslutats av tingsrätten i sammansättningen av lagmannen Anders Dereborg, chefsrådmannen Lennart Christianson, rådmannen Marie Lifvendahl och tingsfiskalen Maja Pettersson, även föredragande.

Anders Dereborg

Maja Pettersson